

PÖYTÄKIRJA

22.9.2025

IHMISOIKEUSVALTUUSKUNTA

Aihe	Ihmisoikeusvaltuuskunnan (IOV) kokous
Aika	maanantaina 22.9.2025 klo 10.00–13.00
Paikka	Suuren valiokunnan kokoushuone, Pikkuparlamentti tai Teams
Läsnäolijat	Petman Jarna (pj.), Laajapuro Niina (vpj.), Alanne Kaisa, Ali Atik, Arikka Laura, Gestrin Christina, Grönfors Janette, Hakonen Kimmo, Hiltunen Rainer, Hintikka Kaisa-Mari, Johnson Rasmus, Juho Anu, Juuso Tuomas Aslak, Jylhä Marja, Laukkanen Janne, Mahlamäki Pirkko, Nissilä Leena, October Martta, Okkonen Laura, Ollus Natalia, Pekkarinen Elina, Pihamaa Heljä-Tuulia, Puumalainen Mikko, Rantamäki Petra, Sakslin Maija, Salo Aija, Solitander Nikodemus, Suomu Katariina, Tervala Miisa, Topo Päivi, Vartio Elias
	Lisäksi Ihmisoikeuskeskuksesta paikalla: Hakala Elina (siht.), Ahola Sanna, Fält Klara, Joronen Mikko, Järnefelt Miro, Leikas Leena, Orkokari Minna, Pursimo Mikko, Villa Susan

Kokouksen asialista

1. Kokouksen avaus ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.10 ja totesi sen päätösvaltaiseksi.

Keskustelu- ja päätösasiat

2. Teemakeskustelu: YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa valvovan komitean suositukset Suomelle

Teemakeskustelun alustajina toimivat Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntijat Mikko Joronen ja Sanna Ahola. Kommenttipuheenvuoron piti ihmisoikeusvaltuuskunnan alaisuudessa toimivan vammaisten ihmisoikeuskomitean VIOK:n puheenjohtaja Pirkko Mahlamäki.

Teemakeskustelussa avattiin lyhyesti sitä, mitkä ovat kansallisen ihmisoikeusinstituution lakisääteiset tehtävät vammaisyleissopimuksen edistämässä, suojelussa ja seurannassa. Tämän jälkeen kerrottiin vammaisyleissopimukseen liittyvästä raportointiprosessista, mukaan lukien Suomen ensimmäisen raportin käsittely Genevessä, johon osallistui sekä hallituksen, Ihmisoikeuskeskuksen että kansalaisjärjestöjen edustajia.

Tuotiin esille, että vammaisyleissopimusta valvovan YK-komitean jäsenet olivat perehtyneet syvästi vammaisten henkilöiden tilanteeseen Suomessa ja että raportin käsittelyn yhteydessä esitetyt kysymykset olivat tarkkanäköisiä. Katsottiin, että hallituksen vastaukset olisivat kaivanneet lisää itsekritiikkiä ja todettiin että komitea joutui useaan otteeseen pyytämään annettuihin vastauksiin tarkennuksia. Osallistumista raportointiprosessiin pidettiin hyödyllisenä ja vaikuttavana, sekä kansallisen ihmisoikeusinstituution roolista että kansalaisjärjestönäkökulmasta käsin.

Todettiin, että komitean antamat suositukset muodostavat perustan, jolle Ihmisoikeuskeskus rakentaa toimintansa vammaisasioissa, yhteistyössä VIOK:n ja eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa. Syksyn aikana Ihmisoikeuskeskus järjestää suosituksista pyöreän pöydän keskustelun järjestöjen ja tutkijoiden kanssa. Lisätietoa suosituksista löytyy

Ihmisoikeuskeskuksen verkkosivuilta: <https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/uutiset/crpd-komitea-suositukset/>.

Valtuuskunnan keskustelussa suosituksista nousi esille mm. selkokieliisyyden ja selkeän asiakielen korostunut tarve digipalveluja kehitettäessä, tietojen puute saamelaisten vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta Suomessa ja inklusiivisen koulutuksen kehittämistarpeet. Todettiin myös, että järjestöjen ja tutkijayhteisön lisäksi hyvinvointialueet tulisi saada mukaan suosituksista käytävään keskusteluun.

Keskustelussa esitettiin yleinen huoli siitä, että YK-komiteoiden suositusten merkitystä ei ymmärretä Suomessa. Tähän liittyen katsottiin, että kansainvälisten suositusten ja erityisesti mekanismien, joilla niitä edistetään, tulisi olla tulevaa hallitusohjelmaa koskevan valtuuskunnan vaikuttamistyön keskiössä. Lisäksi tulisi pohtia tarkemmin, miten eri perus- ja ihmisoikeustoimijat voivat yhdessä edistää kansainvälisten suositusten toimeenpanoa.

Todettiin keskustelun lopuksi, että ihmisoikeusvaltuuskunta tulee palaamaan vammaisyleissopimusta valvovan komitean suosituksiin.

3. Ihmisoikeuskeskuksen nuorten ohjelman terveiset valtuuskunnalle

Ihmisoikeuskeskuksen nuoremmat asiantuntijat Klara Fält-Simola ja Mikko Pursimo kertoivat vuoden 2025 loppupuolella päättyvän nuorten ohjelman toisen kauden toimintaympäristöstä, tavoitteista ja toiminnasta.

Todettiin, että ohjelman kohderyhmänä on iso joukko, eli täysi-ikäiset nuoret. Katsottiin, että nuoren aikuisen käsite hahmottuu huonosti ihmisoikeussopimuksissa, mikä johtaa siihen, että nuorten oikeudet ovat paitsiossa. Kyseessä on siten myös rakenteellinen yhdenvertaisuuskysymys, mikä on ollut yksi nuorten ohjelman huomion kohteista.

Ohjelman toisen kauden aikana on tavattu nuorisoryhmiä, kansalaisjärjestöjä sekä perus- ja ihmisoikeustoimijoita. Tapaamisissa on keskusteltu mm. siitä, millaisena nykyinen ihmisoikeustilanne koetaan. Lisäksi tapaamisten pohjalta on tehty yhteistyötä ja päästy puhumaan tilaisuuksissa. Tuotiin myös esille, että Ihmisoikeuskeskuksen työssä, kuten tapahtumissa ja lausunnoissa on nostettu näkyviin nuorten näkökulmaa.

Valtuuskunnan keskustelussa esitettiin seuraavia näkemyksiä:

- Pidettiin tärkeänä, että Ihmisoikeuskeskuksessa pohditaan nuorten tulevaisuudennäkymiä. Nuoret ovat epätoivoisessa asemassa eteenpäin pyrkiessään.
- Todettiin, että nuorten asemaan liittyy isoja rakenteellisia ongelmia, joihin tulisi puuttua. Näitä ovat opiskelupaikkoihin liittyvät järjestelyt, työttömyys ja asuntomarkkinat.
- Tuotiin esille, että tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa korostetaan tulevien sukupolvien huomioimista vaikutusarvioinneissa.
- Toivottiin mahdollisia suosituksia siitä, miten lisätä nuorten osallisuutta poliittisessa päätöksenteossa.

Keskustelun lopuksi kerrottiin, että nuorten ohjelman toisen kauden katsaus julkaistaan marraskuussa. Nuorten osallisuus on siinä yhtenä teemana. Kehitteillä on myös yhteistyömalli, jota voitaisiin hyödyntää jatkossakin nuorten ohjelmassa. Lisäksi todettiin, että haku seuraavaan nuorten ohjelmaan on käynnistymässä.

4. Pöytäkirjan (9.6.2025) hyväksyminen

Valtuuskunta hyväksyi edellisen kokouksen pöytäkirjan.

5. Päivitys ihmisoikeusvaltuuskunnan vaikuttamistyön suunnittelusta ja esitys joulukuun kokouksen agendaksi

Valtuuskunta hyväksyi esityksen ihmisoikeusvaltuuskunnan joulukuun kokouksen agendasta. Teemakeskustelu (Euroopan ihmisoikeuskehitys/ilmastonmuutos) ja tietoisuus (ikäntyneiden oikeudet) siirretään seuraavan vuoden puolelle ja näiden tilalla järjestetään eri teemoihin keskittyviä työpajoja, joiden tarkoituksena on valmistella tulevan hallituksen ohjelmaan liittyvää vaikuttamista. Ihmisoikeuskeskus muokkaa työpajojen jälkeen pohjatekstin, joka lähetetään kommentoitavaksi. Lopullinen teksti hyväksytään valtuuskunnan kevään ensimmäisessä kokouksessa.

Keskusteltiin joulukuun päätösasioiden, eli Ihmisoikeuskeskuksen toimintasuunnitelman ja ihmisoikeusvaltuuskunnan työsuunnitelman 2026 käsittelystä pääsääntöisesti kirjallisessa menettelyssä. Katsottiin, että kirjallinen menettely on mahdollinen, mutta tuotiin esille myös toive siitä, että suunnitelmista olisi mahdollista käydä keskustelua. Puheenjohtaja totesi, että kirjalliseen menettelyyn päädyttiin, jotta työpajoille on riittävästi aikaa. Mikäli kirjallisista kommenteista nousee esille jotakin sellaista, josta olisi hyvä käydä yleistä keskustelua, tämä tuodaan myöhemmin valtuuskunnan käsiteltäväksi.

Tiedotusasiat ja viestintä

6. Seurannan ajankohtaisia - kv. raportoinnit, kantelu- ja valitusratkaisut

Todettiin, että YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto on rahavaikeuksissa. Verkkosivuja päivitetään vain englanniksi. Vaikea taloudellinen tilanne tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi ihmisoikeussopimusten toimeenpanoa koskevat käsittelykierrokset venyvät ja aiemmin toimitettuja tietoja on päivitettävä. Tämä merkitsee kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ja järjestöjen roolin korostumista.

7. Jaostojen ajankohtaisia

Todettiin, että vammaisten ihmisoikeuskomitea kokoontuu seuraavan kerran lokakuussa. Työvaliokunnan pöytäkirja on jaettu valtuuskunnalle kokousmateriaalin yhteydessä.

8. IOK:n ajankohtaisia

Kerrottiin, että Ihmisoikeuskeskukselle on jälleen tulossa budjettileikkauksia, jotka kohdistuvat erityisesti vuoteen 2027.

9. IOV:n jäsenten ajankohtaisia

Kooste ajankohtaisista asioista on toimitettu valtuuskunnalle kokouksen jälkeen.

Muut asiat

10. Muut asiat

Osoitettiin kiitokset apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaiselle, joka jää eläköitymistä edeltävälle lomalle lokakuun 2025 loppupuolella.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.58.